

PROMETNA ŠOLA MARIBOR
VIŠJA PROMETNA ŠOLA

Uroš Rovan

**USPOSABLJANJE VOZNIKOV VOJAŠKIH
VOZIL V SLOVENSKI VOJSKI**

Diplomsko delo

Maribor, februar 2013

Diplomsko delo višješolskega študijskega programa

USPOSABLJANJE VOZNIKOV VOJAŠKIH VOZIL V SLOVENSKI VOJSKI

Študent: *Uroš Rován*

Študijski program: *Logistično inženirstvo*

Modul: *M6 - Vojaški modul*

Predmet: *Taktika z logistiko*

Mentor: *Jožef Žunkovič, diplomant letalske vojaške akademije*

Lektorica: *Štefanija Rován, predmetna učiteljica slovenščine*

Maribor, februar 2013

prometna šola maribor
višja prometna šola

SI – 2000 MARIBOR, Preradovičeva ulica 33, tel.: +386 2 42 94 135, 42 94 137, fax: 42 94 139

SKLEP O DIPLOMSKEM DELU¹

¹ Sklep dobi študent(-ka) v referatu za študentske zadeve po vložitvi obrazcev DIP5 in DIP6.

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorju, Brigadirju Jožefu Žunkoviču, ki me je nesebično vodil po poteh diplomskega dela življenja in se trudil, da mi karseda olajša delo.

Prav tako bi se rad zahvalil celi družini še posebej pa Klavdiji, ki me je v časih šole prenašala in me bodrila.

prometna šola maribor
višja prometna šola

SI – 2000 MARIBOR, Preradovičeva ulica 33, tel.: +386 2 42 94 135, 42 94 137, fax: 42 94 139

Obr. DIP 8

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA
--

Podpisani Uroš Rovan, rojen 05.11.1973 v Postojni, s svojim podpisom potrjujem, da sem avtor diplomskega dela z naslovom

USPOSABLJANJE VOZNIKOV VOJAŠKIH VOZIL V SLOVENSKI VOJSKI.

Maribor,
20.2.2013

Podpis:

USPOSABLJANJE VOZNIKOV VOJAŠKIH VOZIL V SLOVENSKI VOJSKI

Ključne besede: usposabljanje, voznik, Slovenska vojska, vojaška vozila

Povzetek

Usposabljanje voznikov v Slovenski vojski je proces, ki poteka že od njenega nastanka. Je utečen in vedno potreben. Kljub temu se v zadnjih letih kažejo določene napake, ki so se pojavile zaradi spreminjanja civilne zakonodaje na tem področju. Poleg tega se Slovenska vojska verjetno preveč veže na civilne zakone, saj kot specifična organizacija v določenih primerih lahko kakšno, za vojsko nepomembno pravilo, obide.

V nalogi je predstavljena organiziranost usposabljanja in pa ponudba rešitve glede te teme.

TRAINING OF MILITARY VEHICLES DRIVERS IN THE SLOVENIAN ARMED FORCES

Key words: Training, Driver, Slovenian Armed Forces, Military Vehicles

Abstract

Drivers' training in Slovenian Armed Forces is a process which has been going on since its emergence. It is well run and always needed. Apart from that some mistakes appeared during last few years because of changing the civilian legislation on this area. Also Slovenian Armed Forces are too strict to civilian laws because of being a specific organization and therefore can obey particular rule which is unimportant for the army.

Organization of training and possible solution to the problem is presented in this diploma.

VSEBINA

1	UVOD	1
1.1	OPIS PODROČJA IN OPREDELITEV PROBLEMA	1
1.2	NAMEN, CILJI IN OSNOVNE TRDITVE.....	2
1.3	PREDPOSTAVKE IN OMEJITVE RAZISKAVE.....	3
1.4	UPORABLJENE RAZISKOVALNE METODE.....	3
2	NORMATIVNE IN PRAVNE PODLAGE USPOSABLJANJA VOZNIKOV.....	4
2.1	DIREKTIVA O USPOSABLJANJU VOZNIC IN VOZNIKOV NEBOJNIH VOZIL, VSEBINI IN OBLIKI EVIDENC O USPOSABLJANJU TER IZDANIH POTRDILIH O USPOSOBLJENOSTI ZA VOŽNJO VOJAŠKIH VOZIL	5
2.2	PRAVILNIK O UDELEŽBI VOJAŠKIH VOZIL V CESTNEM PROMETU	7
2.3	ZAKON O VOZNIKIH.....	7
3	USPOSABLJANJE VOZNIKOV V SLOVENSKI VOJSKI.....	9
3.1	USPOSABLJANJE VOZNIKOV ZA PRIDOBITEV VED	9
3.1.1	<i>Voznik (A12010).....</i>	<i>10</i>
3.1.2	<i>Voznik bojnega vozila (A11401)</i>	<i>14</i>
3.1.3	<i>Voznik tanka in goseničarja (A11405)</i>	<i>16</i>
3.1.4	<i>Upravljevec delovnega stroja (A11702).....</i>	<i>16</i>
3.2	USPOSABLJANJE VOZNIKOV ZA PRIDOBITEV POTRDILA O USPOSOBLJENOSTI ZA VOŽNJO VOJAŠKIH VOZIL ¹⁸	
3.3	PRIDOBITEV POTRDILA O USPOSOBLJENOSTI ZA VOŽNJO VOJAŠKIH VOZIL	19
3.4	USPOSABLJANJE UČITELJEV VOŽNJE VOJAŠKIH VOZIL.....	20
4	PROBLEM USPOSABLJANJA VOZNIKOV VOJAŠKIH VOZIL	21
4.1	ZAKONSKA NESKLADJA	21
4.1.1	<i>Nepotrebnost omejitev.....</i>	<i>22</i>
4.1.2	<i>Ustreznost nazivov in pojmov</i>	<i>24</i>
4.2	PRIMER USPOSABLJANJA VOZNIKOV ZA OKO KFOR:	24
4.3	ENOTA ZA USPOSABLJANJE VOZNIKOV	26
4.3.1	<i>Osebj.....</i>	<i>26</i>
4.3.2	<i>Lokacija</i>	<i>30</i>
4.3.3	<i>Organizacija usposabljanj in predlog spremembe programskih usmeritev</i>	<i>31</i>
4.4	PREDLOG REŠITVE STANJA - PRILAGAJANJE VELJAVNIM AKTOM	36
4.5	PREDLOG REŠITVE STANJA - IZDELAVA DODATNEGA AKTA	36
5	SKLEP.....	39
6	VIRI, LITERATURA	41

SEZNAM SLIK	43
SEZNAM PREGLEDNIC	44

UPORABLJENE KRATICE

DFVSU	–	Dodatno funkcionalno vojaško strokovno usposabljanje
DVSU	–	Dodatno vojaško strokovno usposabljanje
DVSU-D	–	Dopolnilno vojaško strokovno usposabljanje - dodatno
EUFOR	–	European Force (Evropske sile)
HMMWV	–	High Mobility Multipurpose Wheeled Vehicle (Visoko mobilno vsestransko kolesno vozilo)
KFOR	–	Kosovo Force (sile za Kosovo)
LKOV	–	Lahko kolesno oklepno vozilo
MORS	–	Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije
NDM	–	Največja dovoljena masa
OVSU	–	Osnovno vojaško strokovno usposabljanje
PDRIU	–	Poveljstvo za doktrino razvoj izobraževanje in usposabljanje
PPRS	–	Pogodbeni pripadnik rezervne sestave
PSSV	–	Poveljstvo sil Slovenske vojske
PTRA	–	Premiki in transport
SKOV	–	Srednje kolesno oklepno vozilo
SV	–	Slovenska vojska
SVNKON	–	Slovenski kontingent
VED	–	Vojaška evidenčna dolžnost
ZVoz	–	Zakon o voznikih

1 UVOD

1.1 OPIS PODROČJA IN OPREDELITEV PROBLEMA

Iz poslanstva Slovenske vojske izhaja naloga o kontinuiranem usposabljanju le-te. Usposabljanje je odločujoč element vsake vojaške organizacije, ki ima ogromno vlogo v življenju in predvsem za življenje vsakega vojaka kot posameznika, enote in organizacije. Neusposobljen pripadnik je zanj ne samo nepotreben in neuporaben, ampak v večini primerov predvsem nevaren in oviralni element. Usposabljanje se v vseh vejah na vseh nivojih izvaja neprekinjeno.

Usposabljanje voznikov vojaških vozil v Slovenski vojski se mora prav tako izvajati redno in kontinuirano. Glavni namen takih usposabljanj je usposobiti voznike, da bodo znali upravljati vozila, ki so v lasti Slovenske vojske. Usposabljanje se lahko izvaja zaradi potreb delovnega mesta zaradi postavitve pripadnika na formacijsko dolžnost voznik, upravljavec delovnega stroja ipd., se pravi, da je za določeno delovno mesto potrebno zaradi internih pravil imeti opravljeno večtedensko usposabljanje, s katerim bo slušatelj le-tega pridobil uradni naziv oziroma po vojaško VED (vojaško evidenčna dolžnost) voznik. Drug razlog, zaradi katerega se sicer v precej drugačni obliki ravno tako izvaja usposabljanje, pa je usposabljanje zaradi potreb priučitve pripadnikov na prav določeno vrsto vozila. Za te pripadnike ni nujno, da je njihovo delovno mesto okarakterizirano kot voznik ipd., ampak potrebujejo potrdilo oziroma usposabljanje le zaradi potreb službovanja, in to za točno določeno vrsto vozila. Tako Potrdilo o usposobljenosti se torej izdaja za določen tip vozila, katerega smo na usposabljanju vozili in ne za kategorijo vozil, kot smo tega vajeni pri voznških izpitih. Osnovna voznška znanja sodijo tudi k splošni (vojaški) usposobljenosti, saj vojak nikoli ne ve, kdaj bi v bojni situaciji moral opraviti vsaj kratko nujno vožnjo. Poleg tega je to tudi zakonsko predpisano in potrebno.

Usposabljanje za pridobitev kategorije v voznškem dovoljenju se izvaja v Avtošoli Slovenske vojske, za pridobitev potrdil pa v enotah, ki so pristojne za določeno področje. Usposabljanje za pridobitev kategorije v voznškem dovoljenju se izvaja po splošnih predpisih in načrtih. Usposabljanje za pridobitev Potrdila o usposobljenosti poteka po

različnih učnih programih. Opredeljen mora biti terminski načrt s termini, razporedom tem in ur ter izvajalci. Usposabljanja so sestavljena iz teoretičnih in praktičnih vsebin. Za izvedbo praktičnih vsebin mora pri usposabljanju sodelovati učitelj vožnje po splošnih predpisih, se pravi ,da mora imeti Dovoljenje za učitelja vožnje po splošnih predpisih. To pa zato, ker se vozilo, ki ga upravlja kandidat za pridobitev potrdila, med usposabljanjem giblje tudi po cesti.

Velika večina usposabljanj za pridobitev Potrdila o usposobljenosti se je odvijala v sklopu Učne skupine promet, ki je delovala v sestavi 670. Poveljniško logističnega (POVLOG) bataljona 1. Brigade. V omenjeni skupini so bili združeni vsi kvalificirani kadri po tem področju. Po ukinitvi v letu 2011, pa se na tem področju zadeve spremenijo, saj potrebe po usposabljanju ostajajo, možnost same izvedbe pa se manjša. Tako tu nastopi problem, saj se določeni postopki zakonsko ne morejo več izvajati. Potrebno je ali pridobiti kakšen podoben oddelek oziroma skupino, kot je že obstajala ali pa spremeniti predpise oziroma jih prilagoditi.

1.2 NAMEN, CILJI IN OSNOVNE TRDITVE

Namen naloge je analizirati sistem usposabljanja voznikov v Slovenski vojski. Razložili bomo nastali problem pri usposabljanju voznikov. Z ene strani za Slovensko vojsko veljajo popolnoma običajni civilni predpisi in zakoni, po drugi strani pa ima vojska svoje interne predpise, ki še dodatno spreminjajo določena področja.

Cilji naloge so:

- Okvirno predstaviti obstoječo zakonodajo, ki opredeljuje področje usposabljanja voznikov vojaških vozil v SV,
- predstaviti usposabljanje voznikov za VED, za pridobitev zahtevanih potrdil ter usposabljanje učiteljev vožnje vojaških vozil,
- opisati in razložiti nastali problem usposabljanja ter poizkusiti najti rešitev, če le-ta obstaja.

Dejstvo je, da danes v Slovenski vojski obstaja problem glede usposabljanja voznikov. Iz lastnih izkušenj vemo, da to področje ni urejeno že kar nekaj časa. Je pa to veja

usposabljanja, ki mora teči nepretrgoma, saj se lahko zaradi trenutnega izpada usposabljanj za voznike, zmogljivost Slovenske vojske drastično zmanjša.

1.3 PREDPOSTAVKE IN OMEJITVE RAZISKAVE

Predvidevamo, da bi v nalogi lahko podali sprejemljivo rešitev, ki bi lahko pomagala organizaciji k hitri rešitvi situacije in sicer zakonitemu pridobivanju potrdil za voznike vojaških vozil.

Raziskavo bomo omejili na princip dosedanje izvedbe usposabljanj za voznike in na nastali problem glede usposabljanja za pridobitev potrdil za vožnjo določenih tipov vojaških vozil. V nalogi bomo na področju usposabljanja dali poudarek na praktični del usposabljanja, v večini primerov je to predmet vožnja vozil. Pri izdelavi diplomske naloge bomo uporabili samo javno dostopne vire in gradivo MORS in Slovenske vojske brez stopnje zaupnosti.

1.4 UPORABLJENE RAZISKOVALNE METODE

Raziskava temelji na različnih analizah in stališčih mnogih avtorjev. Podatke smo zbirali s pomočjo literature in medmrežja. Uporabili smo deskriptivno metodo, s pomočjo katere smo obravnavali teorijo in pojme ter ugotavljali dejstva.

Uporabljene so tudi naslednje metode:

- metoda komparacije, kjer smo primerjali dela različnih avtorjev;
- metoda klasifikacije, s katero smo definirali pojme;

metoda kompilacije, s katero smo povzemali stališča drugih avtorjev v zvezi s tem raziskovalnim problemom.

2 NORMATIVNE IN PRAVNE PODLAGE USPOSABLJANJA VOZNIKOV

Voznik je oseba, ki vozi vozilo. Vožnja vozila ni človekova naravna pravica. Dovoljenje za vožnjo je ugodnost, ki si jo mora vsak posameznik zagotoviti in prislužiti skladno z zakonodajo. Za zakonito izvrševanje predpisov s področja prometa in prometne varnosti, kamor sodi tudi usposabljanje za voznike bodisi civilnih ali vojaških voznikov, služijo normativne in pravne podlage. Izvrševanje le-teh je nujno. Nekaj pravnih aktov s področja usposabljanja voznikov na splošno:

- Zakon o voznikih (Uradni list št. 109/2010).
- Zakon o varnosti cestnega prometa (Uradni list št. 83/2004).
- Pravilnik o zdravstvenih pogojih voznikov motornih vozil (Uradni list št. 47/2011).

Slovensko vojsko pa, kot je omenjeno že v uvodu, omejujejo oziroma se mora ravnati tudi po internih aktih. Nekateri izmed njih bodo v nadaljevanju naloge tudi kratko predstavljeni. Ti akti so:

- Direktiva o usposabljanju voznic in voznikov nebojnih vozil, vsebini in obliki evidenc o usposabljanju ter izdanih potrdilih o usposobljenosti za vožnjo vojaških vozil (Ivanuša M., 2006).
- Pravilnik o udeležbi vojaških vozil v cestnem prometu (Uradni list RS, št. 94/11).
- Učni programi – različni.
- Učni načrti – različni.

Učni programi so interni akti SV brez stopnje zaupnosti, sestavljeni s strani specialistov iz različnih področij, ki so zajeta v samih programih. Predlagatelj posameznega programa usposabljanja je poveljnik PDRIU. Vsak program mora biti pred podpisom načelnika Generalštaba SV predstavljen in potrjen od Strokovnega sveta vojaškega izobraževanja in usposabljanja. V programu so grobo opredeljene vsebine in teme posameznih področij s skupno kvoto ur za posamezen predmet in kvoto ur za celotno usposabljanje.

Učni načrt je določen na osnovi učnega programa za določen VED in je zopet izdelan s strani specialistov iz posameznih področij, obdelanih v načrtu. Podpisnik učnega načrta je poveljnik PDRIU. V učnem načrtu so podrobno opredeljene vsebine (teme in vaje) vsakega predmeta posebej, ravno tako so podrobno opredeljeni učni cilji, metode dela, didaktična priporočila, materialna zagotovitev za vsako uro oziroma sklop ur posebej ter število razpoložljivih ur za določeno temo ali vajo.

Predstavitev določenih aktov bo izvedena le informativno.

2.1 DIREKTIVA O USPOSABLJANJU VOZNIC IN VOZNIKOV NEBOJNIH VOZIL, VSEBINI IN OBLIKI EVIDENC O USPOSABLJANJU TER IZDANIH POTRDILIH O USPOSOBLJENOSTI ZA VOŽNJO VOJAŠKIH VOZIL

Dokument je interni brez stopnje zaupnosti in služi za določitev pristojnosti in obveznosti glede usposabljanja voznic in voznikov vojaških nebojnih vozil, prav tako služi za določanje pravilne oblike in vsebine posebnih evidenc o usposabljanju ter potrdilih o usposobljenosti za vožnjo vojaških vozil (v nadaljevanju Potrdilo). V Direktivi o

Tip m/v: _____ Datum: _____ Podpis odg. osebe: _____ MP	Tip m/v: _____ Datum: _____ Podpis odg. osebe: _____ MP	Obr. PTRA 01-2 REPUBLIKA SLOVENIJA MINISTRSTVO ZA OBRAMBO SLOVENSKA VOJSKA POTRDILO O USPOSOBLJENOSTI ZA VOŽNJO VOJAŠKIH VOZIL Velja IZKLJUČNO z veljavnim vozniškim dovoljenjem ustrezne kategorije!
Tip m/v: _____ Datum: _____ Podpis odg. osebe: _____ MP	Tip m/v: _____ Datum: _____ Podpis odg. osebe: _____ MP	
Tip m/v: _____ Datum: _____ Podpis odg. osebe: _____ MP	Tip m/v: _____ Datum: _____ Podpis odg. osebe: _____ MP	

Slika 1: Potrdilo o usposobljenosti za voznike vojaških vozil (PTRA 01-2)

Vir: Ivanuša, 2006, 18

usposabljanju voznic in voznikov nebojnih vozil, vsebini in obliki evidenc o usposabljanju ter izdanih potrdilih o usposobljenosti za vožnjo vojaških vozil (v nadaljevanju Direktivi), so ravno tako navedene obveznosti in pogoji, ki jih morajo dosegati organizatorji ter tudi izvajalci teh usposabljanj. Usposabljanja o katerih govorimo, so osnovna vojaško strokovna (OVSU) in dopolnilna vojaško strokovna (DVSU) usposabljanja.

Vsa vojaška vozila so last Slovenske vojske oziroma ministrstva za obrambo. Vozijo jih lahko pripadniki Slovenske vojske in pa tudi pripadniki tujih oboroženih sil, če je to v skladu s sporazumi (Ivanuša, 2006, 2).

Za vožnjo vojaških vozil mora pripadnik – voznik tega vozila imeti v voznikem izpitu vpisano opravljeno kategorijo, ki je za vožnjo tega vozila predpisana v 56. členu Zakona o voznikih. Poleg tega mora biti potni nalog pisan na voznikovo ime, izdan s strani enote v SV, ki razpolaga s temi vozili (avto park določene vojašnice). Vsak pripadnik, ki namerava voziti določeno vozilo mora sam vedeti, ali zanj potrebuje potrdilo ali ne.

Potrdila se izdajajo za določene tipe vozil, katere na predlog Oddelka za premike in transport (oddelek PTRa), ki je v sestavi sektorja J-4 Poveljstva sil, potrdi Generalštab (prav tam, 3) V skupino vozil, za vožnjo katerih je potrebno opravljati DVSU za pridobitev potrdil, ne spadajo vozila kategorije B, razen terenskih vozil Mercedes in Puch.

Pri nakupu novih vozil, mora SV v pogodbi opredeliti tudi število inštruktorjev vožnje, ki je dva na deset vozil oziroma ne več, kot petnajst inštruktorjev. Po končanem usposabljanju dobavitelj ki je usposabljal inštruktorje, podeli potrdila, na osnovi katerih

Tip m/v: _____ Datum: _____ MP Podpis odg. osebe: _____	Tip m/v: _____ Datum: _____ MP Podpis odg. osebe: _____	Obr.FIRA 01-1 REPUBLIKA SLOVENIJA MINISTRSTVO ZA OBRAMBO SLOVENSKA VOJSKA POTRDILO O USPOSABLJENOSTI ZA UČITELJA VOŽNJE VOJAŠKIH VOZIL Velja IZKLUČNO z veljavnim voznikim dovoljenjem in dovoljenjem za učitelja vožnje ustrezne kategorije!
Tip m/v: _____ Datum: _____ MP Podpis odg. osebe: _____	Tip m/v: _____ Datum: _____ MP Podpis odg. osebe: _____	
Tip m/v: _____ Datum: _____ MP Podpis odg. osebe: _____	Tip m/v: _____ Datum: _____ MP Podpis odg. osebe: _____	

Slika 2: Potrdilo o usposobljenosti za učitelja vožnje vojaških vozil (PTRa 01-1)

oddelek PTRA podeli potrdilo o usposobljenosti za učitelja vožnje vojaških vozil (obrazec PTRA 01-1 ali PTRA 01-1a). Izvajalci usposabljanja morajo imeti najmanj srednjo strokovno izobrazbo, priporočljivo pa tehnično prometne ali druge smeri. Imeti morajo tudi ustrezen VED in pa dve leti delovnih izkušenj na dolžnosti voznik vojaškega nebojnega vozila (prav tam, 4). Na usposabljanja za pridobitev ustrezne kategorije vozniškega dovoljenja, če le-tega že niso pridobili izven Slovenske vojske, so lahko napoteni samo pripadniki, ki zasedajo zgoraj omenjena mesta. Ta usposabljanja se izvajajo v Avtošoli SV oziroma pri pogodbenih zunanjih izvajalcih v primerih, ko Avtošola SV nima dovolj kapacitet. Načrtovanje se izvaja na PSSV in je letno na nivoju celotne Slovenske vojske.

Direktiva še določa, da je nosilec vseh vodenj in izdelave evidenc oddelek PTRA na PSSV. V pripravi je že nova direktiva, ki bo smiselno nadomestila in pa potrebno nadgradila staro.

2.2 PRAVILNIK O UDELEŽBI VOJAŠKIH VOZIL V CESTNEM PROMETU

Pravilnik o udeležbi vojaških vozil v cestnem prometu v svojem 14. členu predpisuje, da morajo vozniki vojaških vozil imeti opravljen predpisan interni program usposabljanja v Slovenski vojski, razen za vozila z NDM do 3500 kg ali enostavneje razen za vozila, vozna s kategorijo B. Izjema so nekatera terenska vozila (Mercedes CDI, ipd.). Določen program internega usposabljanja predpiše obrambni minister na predlog načelnika Generalštaba.

Voznik svojo usposobljenost za vožnjo določenega vojaškega vozila dokazuje z veljavnim vozniškim izpitom zahtevane kategorije za to vozilo, ravno tako pa mora poleg le-tega imeti na vpogled tudi veljavno potrdilo o usposobljenosti za vožnjo (PTRA 01-2), ki ga je pridobil na internem usposabljanju za prav to določeno vozilo. To potrdilo se izdaja na predpisanih obrazcih, ki so opredeljeni v direktivi, omenjeni v prejšnji točki te naloge. Vojaška vozila, za vožnjo katerih se ni potrebno interno usposabljati, so določena s strani Generalštaba na predlog PSSV.

2.3 ZAKON O VOZNIKIH

Zakon o voznikih predpisuje, opredeljuje in določa pravila usposabljanja kandidatov za voznike, učitelje vožnje, učitelje predpisov in poslovanja šol vožnje. Ravno tako določa pravila načrtovanja vseh teh dejanj, poleg tega pa tudi nalog iz preventive in varnosti v

cestnem prometu ter pravila in pogoje za udeležbo voznikov v prometu. V zakonu so določene tudi razmere za opravljanje zdravniških pregledov in dodatnih usposabljanj voznikov. ZVoz opredeljuje področje usposabljanja voznikov po splošnih prometnih predpisih in za civilno okolje za vse kategorije. Po trenutnih predpisih učitelj vožnje v SV lahko opravlja svoje delo le z dovoljenjem za učitelja vožnje po splošnih predpisih. Poleg pogojev, ki jih mora imeti kandidat za učitelja vožnje ali učitelja predpisov, so v zakonu opredeljeni tudi pogoji za podaljšanje dovoljenj za učitelja, prav tako pa tudi razlogi za odvzem. Ravno tako je v zakonu določeno poslovanje šol vožnje. SV po tem zakonu lahko ima svojo šolo vožnje in jo tudi ima. Locirana je v Murski Soboti in je v sestavi PDRIU, točneje Centra za usposabljanje. Šola vožnje SV je vpisana v register šol vožnje, katerega vodi Javna agencija Republike Slovenije za cestni promet.

ZVoz (2010, 18. člen) predpisuje pooblastila ministra, pristojnega za obrambo, in sicer :»Minister, pristojen za obrambo, v soglasju z ministrom, pristojnim za promet, podrobneje predpiše način in pogoje za vožnjo vojaških vozil, pri čemer določi zlasti število oseb in pogoje za prevoz oseb ter kategorijo vozniškega dovoljenja in vojaško usposobljenost voznikov.«

3 USPOSABLJANJE VOZNIKOV V SLOVENSKE VOJSKE

Usposabljanje na splošno je prav gotovo ena najpomembnejših dejavnosti vseh vojsk. Po nivoju usposobljenosti se prepozna dobra vojska in ni je več v tem času, ki se tega ne bi zavedala. Vse vojske na svetu se usposabljujejo, prav tako se usposabljujejo vse ostale organizacije. Dobra usposobljenost je vir preživetja. V večini primerov ima dobra usposobljenost prednost pred moderno tehniko. Zato je zelo pomembno, da se vojske na vseh področjih usposabljujejo maksimalno. Vsak vložek (časovni in finančni) v usposabljanje posledično zmanjšuje stroške delovanja (v obliki preprečevanja škode ob neprimerni uporabi te tehnike).

Usposabljanje voznikov je področje, ki neposredno vpliva na premičnost in elastičnost organizacije kot je vojska. Dobra usposobljenost s tega področja je prav gotovo pomemben del vojaške mobilnosti. SV si je od svojih začetkov do danes, v svoji več kot dvajsetletni zgodovini, že pridobila nekaj izkušenj tudi iz te dejavnosti. Prav gotovo je vsem jasno, da noben načrt ni več in ga je treba kot takega tudi jemati in vedno strmeti k temu, da se ga ne preneha spreminjati na boljše, predvsem pa mora slediti vsaj trenutnim okoliščinam, če že ne prihodnjim trendom. V časih vsesplošne modernizacije, ima vsaka vojska vse več vozil različnih lastnosti in namenov in tudi zaradi tega usposabljanje uporabnikov vozil postaja vse bolj zahtevna in kompleksna naloga.

Ravno zaradi tega se prav v tem obdobju kaže potreba po spremembi načina usposabljanja. Neke smernice so bile napeljene že v preteklosti, a zadevo je potrebno nadgraditi. V tej točki naloge bomo predstavili način usposabljanja, ki se je izvajal pred izdanimi novimi akti, ki so pogojevali nujnosti spremembe na tem področju. Usposabljanje se organizira skladno s potrebami enot oziroma organizacije SV in pa kapacitetami učnega kadra.

3.1 USPOSABLJANJE VOZNIKOV ZA PRIDOBITEV VED

Če je pripadnik za voznika določen tudi formacijsko, oziroma ima njegovo delovno mesto naziv voznik, potem mora le-ta imeti za opravljanje svojega dela tudi ustrezno vojaško evidenčno dolžnost ali VED. Usposabljanja za VED se izvajajo po enotah Slovenske

vojske pristojnih za posamezen VED, izpolnjevati pa morajo tudi pogoje, ki jih zahteva določen program za usposabljanje. Štirje VED-i, ki se tičejo voznikov so:

- Voznik (A12010),
- voznik bojnega vozila (A11401),
- voznik tanka in goseničarja (A11405),
- upravljavec delovnega stroja (A11702).

Vsak VED ima svoj program usposabljanja na osnovi katerega je izdelan učni načrt. SV je aprila leta 2011 prešla na spremenjen oziroma preveden vedovnik zaradi zmanjšanja in poenostavitve vedovnega sistema. Vedovnik je interni dokument SV, kateri služi za določanje posameznih VED. Je nekakšen šifrant, kjer ima vsak VED svojo številko. SV ga uporablja zaradi poenostavitve prikazovanja VED. Veliko lažje je VED označiti z oznako A11702, kot pa vsakič v dokumentih in kjerkoli drugje uporabiti naziv Upravljavec delovnega stroja. Zmeda na tem področju je s tem dokumentom nična, saj je zelo čitljiv. Ker se je v nekaterih primerih več VED-ov združilo v enega, obstaja potreba po novih programih. Nekateri programi so novemu vedovniku že prilagojeni oziroma so že izdelani, medtem ko nekateri pač še niso in se zaradi tega do izida novih uporabljajo stari. Za lažje ločevanje starih programov in načrtov od novih je SV pred številko VED-a uvedla črko A, katere pomen je le, da vemo, da gre za preveden VED. V nalogi torej tudi s tem poudarimo, ali je VED preveden ali pa je označen še po starem.

3.1.1 Voznik (A12010)

Program osnovnega vojaško-strokovnega usposabljanja (OVSU) za VED A12010 voznik je predpisan s strani ministrice za obrambo. Služi za pridobitev temeljnih teoretičnih in praktičnih znanj za vojaško evidenčno dolžnost voznik. Ta VED morajo pridobiti oziroma imeti vsi pripadniki, ki delajo na formacijski dolžnosti voznika. Pripadnik bo s pridobitvijo VED-a A12010 strokovno kompetenten za upravljanje z nebojnim vozilom na cesti ali terenu, ob vseh vremenskih razmerah, v miru ali vojni. Poleg tega bo pridobil osnovna znanja iz vzdrževanja vozil. Program je primerljiv z NATO standardom STANAG 2454. Ta VED se praviloma izvaja v vojašnici v Slovenski Bistrici, kjer je nastanjena Transportna četa 670. Poveljniško logističnega bataljona, ki je v sestavi 1. brigade SV. Ta

četa ima namreč na razpolago največ različnih tovornih vozil, ki se uporabljajo pri usposabljanju za ta VED. Poleg tega je v tej vojašnici največ kompetentnih pripadnikov z obilico izkušenj in tudi, najpomembneje, z opravljenimi usposabljanji s strani proizvajalcev različnih vozil, ki so bila v preteklosti kupljena s strani SV. V program se lahko vključijo pripadniki, ki imajo poleg tega, da izpolnjujejo predpise, ki jim omogočajo

Slika 3: Vozilo TAM 150

Vir: Boris Mitendorfer Photography [online]. *TAM 150* (Citirano 3. 1. 2013). Dosegljivo na naslovu:

<http://mitendorfer.blogspot.com/2012/09/tam-150.html>

vstop v program, opravljen tudi najmanj izpit kategorije C in Temeljno vojaško strokovno usposabljanje (TVSU). 60 % usposabljanja je teoretičnega in 40% praktičnega. Vsak pripadnik mora na usposabljanju opraviti 40 ur vožnje s tremi do štirimi vozili, na koncu pa še preverjanje. V programu so predpisana vozila TAM 150, IVECO Eurocargo, MB Unimog in MB Actros. Po odobritvi pristojnega nadrejenega poveljstva lahko tipe vozil po potrebi tudi zamenjajo. Z opravljenim VED-om bo pripadnik pridobil tudi vpis v Potrdilo za najmanj tri vozila, lahko pa tudi za štiri, odvisno koliko so jih na usposabljanju obravnavali. VED A12010 je lahko osnovni ali dodatni. Če je nekemu pripadniku to osnovni VED, to pomeni, da je na usposabljanje prišel neposredno iz usposabljanja TVSU, se pravi, mu je bil ta VED dodeljen prvi in je zato osnovni. Če je VED nekomu dopolnilni,

to pomeni, da ta pripadnik nek VED že ima. VED A12010 pa mora opraviti ali zaradi tega, ker je njegovo trenutno formacijsko delovno mesto tako, da je zanj potreben imenovani VED voznika ali pa bo po opravljenem usposabljanju za VED razporejen na novo delovno dolžnost.

V Programu OVSU za VED A12010 (2011, 6) je zapisano, da bo opravljen VED A12010 pripadniku torej omogočal opravljanje dela kot voznik nebojnega vojaškega vozila ali pa

Slika 4: IVECO Eurocargo

Vir: Dumida [online]. *Specialna vozila za vojaške potrebe*(Citirano 3. 1. 2013). Dosegljivo na naslovu: <http://www.dumida.si/portal/modules/freetextbox/imageview.aspx?path=/files/dumida/userfiles/slike/specialna/specialna-4.jpg>

mu omogočal udeležbo na dodatnih funkcionalnih usposabljanjih ali tečajih, kot so:

- Usposabljanje za voznika – učitelja vožnje,
- tečaj varne vožnje,
- usposabljanje za organizatorja izrednih prevozov,
- za prevoznika izrednih prevozov,

- za spremljevalca izrednih prevozov,
- za voznika vozila za prevoz nevarnih snovi,
- voznika vozila s prednostjo, in še nekatere druge.

Ob dopolnilnem usposabljanju in seveda izpolnjevanju nekaterih ostalih pogojev pa je lahko pripadnik z opravljenim VED A12010 postavljen tudi na sledeča formacijska delovna mesta (prav tam):

- Voznik bojnega vozila,
- voznik inženirskih strojev ali pa
- upravljavec sredstev za nakladanje, razkladanje ali prekladanje.

Slika 5: Mercedes Benz Actros z nadgradnjo za transport kontejnerjev

Vir: Fiamme Blu [online]. Foto album Fiamme Blu (Citirano 3. 1. 2013). Dosegljivo na naslovu: <http://www.fiammeblu.it/displayimage.php?pid=54174&fullsize=1>

Pridobljen VED se pripadniku izda na ustrezni listini, ki dokazuje, da je opravil usposabljanje.

3.1.2 Voznik bojnega vozila (A11401)

Program OVSU je izdelan leta 2009 za VED 11407 in 11410. Ker za preveden VED A11401 za časa pisanja te naloge še ni programa, se bomo naslonili na trenutno uporabljanega. VED, ki je bil enakovreden oziroma preveden v A11401 je 11407. Program in načrt, izdelan na podlagi tega programa, sta oblikovana za usposabljanje pripadnikov na dolžnost voznik SKOV SVARUN 8x8. Pogoji za pristop na usposabljanje so (Učni program osnovnega vojaško strokovnega usposabljanja vojakinj in vojakov za VED 11407 in VED 11410 na bojnem vozilu pehote, 2009, 3):

- Končan TVSU ali služenje vojaškega roka,
- splošna izobrazba skladna z zahtevami,
- imajo opravljen izpit kategorije C oziroma vsaj I. fazo usposabljanja za VED 12701 (stari A12010),
- izpolnjujejo tudi splošne zakonske pogoje.

Slika 6: SKOV Svarun 8x8

Vir: Wikipedija [online]. Slovenska vojska (Citirano 4. 1. 2013). Dosegljivo na naslovu: http://sl.wikipedia.org/wiki/Slika:SKOV_8x8_Svarun.jpg

Kraj izvajanja teh usposabljanj je v enotah, ki v svoji formaciji posedujejo potrebna vozila za usposabljanje. Poleg tega so izvajalci VED-ovnih usposabljanj opredeljeni v letnem ukazu ali planu nadrejene enote oziroma poveljstva. Program predpisuje nekaj malega manj kot 370-urno usposabljanje iz teoretično praktičnih vsebin. Skoraj polovica časa je predvidena za usposabljanje iz poznavanja delovanja in vzdrževanja bojnih vozil. Pripadnik z opravljenim VED-om bo sposoben zaznavati, odkrivati in tudi primarno odpravljati težave na bojnem vozilu, prav tako pa bo usposobljen za izvajanje vseh vrst preventivnih in obhodnih pregledov. 50 ur je v programu namenjenih vožnji vozil, in sicer v vseh okoljih in na vseh podlagah. Ker se v usposabljanje vključujejo le pripadniki z že opravljenim vozniškim izpitom kategorije C, se s področja cestno prometnih predpisov usposabljuje le 10 ur.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OBRAMBO
SLOVENSKA VOJSKA
(naziv enote)

POTRDILO

(čin, ime in priimek)

rojen-a: _____,

je v času _____ do _____

uspešno opravil usposabljanje po

UČNEM PROGRAMU
OSNOVNEGA VOJAŠKOSTROKOVNEGA USPOSABLJANJA
VOJAKINJ IN VOJAKOV ZA VED 11407 IN 11410
NA BOJNEM VOZILU PEHOTE

ter pridobil-a VED _____

Številka:
kraj, dan, mesec,
leto

čin
ime in priimek
poveljnik

Slika 7: Potrdilo o opravljenem VED 11401 – Voznik bojnega vozila

Vir: Učni program osnovnega vojaško strokovnega usposabljanja vojakinj in vojakov za VED 11407 in VED 11410 na bojnem vozilu pehote, 2009, 10

3.1.3 Voznik tanka in goseničarja (A11405)

Učni program OVSU vojakinj in vojakov za VED 11416, VED 11418 in VED 11419 je bil ravno tako izdelan pred prevedbo VED-ov, in sicer leta 2010. VED 11419 je preveden v A11405. Za vključitev v to usposabljanje morajo biti pripadniki postavljeni ali predvideni

Slika 8: Tank M-84

Vir: Wikipedija [online]. Slovenska vojska (Citirano 4. 1. 2013). Dosegljivo na naslovu: http://sl.wikipedia.org/wiki/Slika:M-84_SV.jpg

za postavitev na dolžnost Voznik tanka ali goseničarja iz rodu oklepnih enot. Na tem področju so zahteve precej manjše od tistih v motoriziranih enotah, saj je kot prvo manjša sama enota, posledično je manj formacijskih mest voznika, poleg tega pa je manjši tudi vozni park. Sama organizacija in izvedba usposabljanja je popolnoma v domeni oklepne enote. Načrtovanje in realizacija se izvaja v 45. Oklepem bataljonu. Trajanje usposabljanja je preko 500 ur.

3.1.4 Upravljavec delovnega stroja (A11702)

Tudi ta program je bil izdelan pred prevedbo VED-ov in zato v njem ne najdemo oznake A11702. VED, ki je bil preveden vanj, je 11704. Ime programa je Učni program OVSU vojakinj in vojakov rodu inženirstva. V sklopu tega rodu je povečana potreba po delovnih

mestih upravljavcev delovnih strojev, saj je inženirija prvenstveno namenjena podpori bojnim silam v smislu premagovanja ali ustvarjanja ovir, poleg tega pa je rod inženirstva vedno vključen v akcije zaščite in reševanja pri odpravljanju posledic naravnih in drugih nesreč. Pogoji za vključitev na usposabljanje so (Učni program OVSU vojakinj in vojakov rodu inženirstva, 2009, 3):

- Pripadnik mora imeti končano TVSU in OVSU za VED A11101 tj. strelec,
- pred vključitvijo v program ali pa med trajanjem le-tega, je pridobil civilno licenco za upravljanje s težko mehanizacijo in ima opravljeno varstvo pri delu,
- je predviden ali pa zaseda formacijsko delovno mesto, za katerega je predviden ta VED.

Usposabljanje iz VED-a A11702, se načrtuje, organizira in izvaja v 14. Inženirskem bataljonu SV. Trajanje usposabljanja je preko 390 ur.

Slika 9: Bager kolesnik New Holland

Vir: Slovenska vojska [online]. Logistika in inženirstvo (Citirano 4. 1. 2013). Dosegljivo na naslovu:
<http://www.slovenskavojska.si/oborozitev-in-oprema/logistika-in-inzenirstvo/bager-kolesnik/>

3.2 USPOSABLJANJE VOZNIKOV ZA PRIDOBITEV POTRDILA O USPOSOBLJENOSTI ZA VOŽNJO VOJAŠKIH VOZIL

Potrdilo je vojaški, torej interni dokument in je zato njegova veljavnost omejena znotraj organizacije SV. Potrdilo ni nadomestek vozniškega dovoljenja. Namenjeno je izkazovanju usposobljenosti in dokazovanju o poznavanju vozila, katerega dani trenutek pripadnik SV upravlja, torej vozi. Namen usposabljanja za vožnjo nekega vozila je predvsem seznanitev z njegovimi posebnostmi. V današnjih časih imajo tudi terenska in druga vojaška vozila vse več elektronike in za varno ter pravilno delo je usposabljanje prepotrebno. Zmotno je mišljenje novepečenega voznika, ki je ravno opravil vozniški izpit, da sedaj lahko vozi vse do 3500 kg (primer B kategorije). Možnost poškodbe posameznih delov ali celih sklopov avtomobila ob nepravilni uporabi le-tega je kruta realnost, ki bi se eventualno dogodila ravno v trenutku, ko je to najmanj potrebno. Da največja težava ni v financah, nam verjetno ni potrebno pisati. Na ta način se torej tudi SV zavaruje pred neljubimi situacijami, ki bi bile posledica človeškega faktorja. Vsak pripadnik, ki se je s potrdilom usedel v vozilo, ve, da je zanj odgovoren.

Usposabljanja pripadnikov SV za potrebe priučitve na določen tip vozila, oziroma za pridobitev potrdila, je drugačno. Učna skupina Promet, ki je bila zasnovana kot delovna skupina leta 2005, je redno izvajala DVSU te vrste za več različnih vozil. Ustanovljena je bila začasno z ukazom. Izvajalci usposabljanj so bili tudi pripadniki SV, ki so sodelovali na usposabljanjih proizvajalcev vozil, ki jih je nabavljala Slovenska vojska, kot predvideva Direktiva o usposabljanju voznikov. Ob koncu te vrste usposabljanj so udeleženci od proizvajalcev prejeli dokazila o usposobljenosti, ki so bila osnova za prenos znanja na ostale pripadnike SV. Pripadniki US Promet pa niso imeli kompetenc, ki jih zahteva ZVoz za učitelje vožnje po splošnih predpisih.

V Direktivi (2006, 6) je zapisano, da usposabljanje za pridobitev potrdila izvaja enota, ki je pristojna za usposabljanje voznikov nebojnih vozil. Poveljniki bataljonov ali njim enake oziroma višje enote podpišejo seznam voznikov, ki so se usposobili za vožnjo določenih vozil. Izpolnjen seznam se distribuira v oddelek PTR A v PSSV na obrazcu PTR A 01-8. Oddelek PTR A izdelava in vodi evidenco usposobljenih po kategorijah in vozilih. Tako je zapisano v Direktivi o usposabljanju voznikov, kar pa ni več veljavno, saj potrdilo o usposobljenosti ne izdaja več oddelek PTR A PSSV. Kakšen je potek izdaje potrdila sedaj, je opisano v točki 3.3.

Program dopolnilnega vojaško strokovnega usposabljanja – dodatno (DVSU-D), za vožnjo določenih tipov nebojnih vojaških vozil je namenjen dodatnemu usposabljanju voznikov nebojnih vozil. Je trinajsturno (dvodnevno) usposabljanje, ki je namenjeno pridobitvi vpisa določenega tipa vozila v Potrdilo o usposobljenosti za vožnjo vojaških vozil. Program je splošen in je dejansko primeren za vsa vozila, za vožnjo katerih je potrebno imeti potrdilo za vožnjo. Skladno s 14. členom pravilnika o udeležbi vojaških vozil v cestnem prometu ima SV izdelan seznam vozil, za katere ni potrebno imeti opravljenega usposabljanja oziroma ne potrebujemo potrdila za vožnjo. Seznam vozil brez internega usposabljanja v SV je ločen dokument, izdan julija 2012. V njem so točno in podrobno opredeljene vse vrste in tipi vozil v SV, ki jih lahko vozijo vsi pripadniki SV brez kakršnihkoli predkvalifikacij z izjemo vozniškega izpita potrebne kategorije za določeno vozilo. Zaradi obširnosti seznama in predvsem nepotrebnosti za nalogo, teh vozil ne bomo naštevali. Učni načrti so izdelani na osnovi programa za vožnjo določenih tipov nebojnih vojaških vozil za vsak tip vozila posebej. Izmed vozil, voznih s kategorijo B, sta tu izvzeti dve terenski vozili, in sicer Steyr - Puch G230 in Mercedes Benz G 270 CDI.

3.3 PRIDOBITEV POTRDILA O USPOSOBLJENOSTI ZA VOŽNJO VOJAŠKIH VOZIL

Potrdila so se v preteklosti izdajala na osnovi spiska v oddelku PTRRA sektorja J-4 v PSSV. Spisek pripadnikov, ki so usposabljanje uspešno opravili, je izdala enota, ki jih je usposabljala. Od avgusta 2012 je postopek izdaje potrdila za vožnjo sledeč. Organizacijska enota Slovenske vojske, ki je izvajala usposabljanje za pridobitev potrdila, mora na predpisanem obrazcu preko vojaškega medija za izdelovanje in prenašanje dokumentov posredovati seznam usposobljenih voznikov na kadrovske del Poveljstva za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje, ki je edina pristojna enota v vrstah Slovenske vojske za izdajo takih potrdil. Pripadniki, ki so sodelovali na usposabljanju za določen tip vozila že v preteklosti in imajo potrdilo o usposobljenosti že od prej, ga bodo za dodaten vpis morali preko enote fizično poslati poleg omenjenega seznama. Odgovorni v PDRIU potem izdela potrdila in jih pošlje v enote.

3.4 USPOSABLJANJE UČITELJEV VOŽNJE VOJAŠKIH VOZIL

Iz Zakona o voznikih (2010, 2. člen) je razvidno, da je učitelj predpisov oseba, ki poučuje predpise o varnosti cestnega prometa, učitelj vožnje pa oseba, ki poučuje praktični del, torej vožnjo. Učitelj vožnje v SV mora izpolnjevati vse pogoje, kot tudi učitelj vožnje po splošnih predpisih, s tem da mora imeti še Potrdilo o usposobljenosti za učitelja vožnje (PTRA 01-1). Razlika med potrdiloma o usposobljenosti za učitelja vožnje vojaških vozil PTRA 01-1 in PTRA 01-1a je ta, da je PTRA 01-1 izdano učitelju vožnje z veljavnim dovoljenjem za učitelja vožnje po splošnih predpisih, kar pomeni da le-ta lahko izvaja učenje vožnje za pridobitev kategorije, medtem ko imetnikom potrdila PTRA 01-1a ni potrebno imeti dovoljenja za učitelja vožnje po splošnih predpisih, kar pa posledično pomeni, da imetniki teh potrdil ne morejo biti učitelji v programih, kjer se pridobiva kategorija v vozniskem dovoljenju. Lahko pa so izvajalci DVSU iz predmeta vožnja motornih vozil in sicer samo za tip vozila, ki ga določen program obravnava. Zaradi kar nekaj konfuznosti v povezavi z nazivi v tem primeru se je v SV začel uporabljati naziv »inštruktor«, ki pa ni uraden. V Direktivi ni opredeljeno, ali naj bi učitelji vožnje za postavitev na formacijsko mesto že imeli Dovoljenje za učenje vožnje ali ne. Opredeljeno je le, da v skladu s potrebami napotijo pripadnike SV na usposabljanja v civilne ustanove.

Enota, ki pošilja pripadnike na taka usposabljanja, mora to predvideti v letnem načrtu in za to tudi predvideti finančna sredstva. Soglasje za te vrste napotitev mora podati tudi oddelek PTRA v PSSV. Usposabljanje učiteljev vožnje in učiteljev predpisov se izvaja v eni izmed pooblaščenih civilnih šol vožnje v Sloveniji. SV take ustanove zaradi premajhnih potreb nima. Te ustanove so odobrene s strani Javne agencije Republike Slovenije za varnost prometa. Preden izbrani pripadniki pričnejo z usposabljanjem v civilni ustanovi, morajo podpisati pogodbo o izobraževanju z MORS. Po opravljenem usposabljanju za učitelja vožnje ali učitelja predpisov se pripadniku – učitelju izda dovoljenje za učitelja vožnje ali predpisov po splošnih predpisih. Izda ga upravna enota. Ravno tako upravna enota dovoljenja podaljšuje. Veljavnost dovoljenja je pet let, razen če pripadnik v tem času ni stopil navzkriž z zakonom, si nabral več kot 5 kazenskih točk ali kako drugače izgubil pogoje za posedovanje dovoljenja za učitelja predpisov ali vožnje (ZVoz, 2010, 35. in 36. člen).

4 PROBLEM USPOSABLJANJA VOZNIKOV VOJAŠKIH VOZIL

V diplomski nalogi bomo skušali prikazati trenutni problem, nastal na področju usposabljanja voznikov. Zaradi zakonskih neskladij je v letu 2012 v procesu usposabljanja voznikov v SV nastala zmeda, saj se je konec leta 2011 ukinila Učna skupina promet iz 670. Poveljniško logističnega bataljona, kateri v sklopu 1. Brigade SV skrbi za Transporte, premike in logistično delovanje. Je edini bataljon v SV, ki ima Transportno četo in je bil edini, ki je imel Učno skupino promet. Ta skupina je nudila usposabljanja za pripadnike SV za različne vrste vozil. Šlo je za usposabljanja za pridobitev potrdil o usposobljenosti za vožnjo vojaških vozil, prav tako pa tudi za vedovna usposabljanja.

Prva rešitev na tem področju je seveda izpolnitev vseh zahtev, ki jih predvidevajo zakoni in pravilniki ter ostali akti. Nova direktiva je, kot že omenjeno, prepotrebna in v fazi odobritve. Nastala je časovna zanka, ki je onemogočila pravočasno potrditev omenjene direktive, delno tudi zaradi transformacije SV, ki je prav v času nastajanja te naloge v polnem teku. Stvari so prav iz tega zornega kota še bolj zapletene, saj danes ne znamo povedati, pod katero enoto bo po novem organizacijsko uvrščena Šola vožnje.

Druga rešitev, ki bi bistveno olajšala delo, predvsem pa poizkusila izkoristiti vse prednosti, ki nam jih uradni list z zakoni in pravilniki nudi kot organizaciji Slovenski vojski, je izdelava internega akta, po vsej verjetnosti pravilnika, ki bi podrobno, nesporno in predvsem celovito opredeljeval to področje.

4.1 ZAKONSKA NESKLADJA

V tej točki naloge bomo opisali zakonska neskladja. Direktiva je bila izdelana leta 2006. Že takrat je bila izdana kot začasen akt poveljevanja, saj je bila omejena na rok izdaje nekega drugega pravilnika, navodila ali akta vodenja in poveljevanja, ki naj bi to področje skladno uredil. Ob podpisu direktive je bila le-ta dobra podlaga za takrat neurejene razmere na področju usposabljanja voznikov. Po izidu Zakona o voznikih in nanj nanašajočega se Pravilnika o udeležbi vojaških vozil v cestnem prometu je Direktiva dandanes neažurna in

predvsem neskladna z veljavnimi predpisi. Poleg tega ureja le del usposabljanja voznikov vojaških vozil, in sicer nebojnih.

Nadalje se pri usposabljanju oziroma vodenju evidenc pojavlja problem zbiranja osebnih podatkov in formiranje baz podatkov, saj je po Navodilu o vsebini in ravnanju s personalnimi dosjeji zaposlenih na MORS določeno, da s takimi bazami podatkov upravlja le kadrovska enota GŠ SV, oziroma pooblaščne osebe. To pomeni, da oddelek PTR A ne sme izdelovati baz podatkov, kot je bilo napisano v Direktivi. Na osnovi Direktive je oddelek PTR A izdelal in vodil evidenco, in sicer evidenco učiteljev vožnje s potrdili PTR A 01-1, evidenco učiteljev vožnje (pravzaprav inštruktorjev) s potrdili PTR A 01-1a ter evidenco voznikov oziroma pridobljenih potrdil PTR A 01-2. Vsi ti podatki pa niso bili sinhronizirani s kadrovsko enoto GŠ.

Kot je bilo razvidno iz teksta Direktive, ima Slovenska vojska dve vrsti učiteljev vožnje, ki pa nimata enakih pristojnosti. Napaka je tudi v tem, da za oba velja enak naziv. Učitelj vožnje, ki ima dovoljenje za učitelja vožnje po splošnih predpisih in je zakonsko predpisano za učitelje vožnje, je edini pravi in zakonsko nesporen učitelj vožnje.

Učna skupina promet je dobro delovala. Bila je ustanovljena zaradi povečanih potreb po usposabljanju voznikov v SV 2005 in ukinjena 2011.

4.1.1 Nepotrebnost omejitev

»Minister, pristojen za obrambo, v soglasju z ministrom, pristojnim za promet, podrobneje predpiše način in pogoje za vožnjo vojaških vozil.« (Zvoz, 2010, 18. člen). SV ima možnost, da si pravila igre prikroji za svoje potrebe. To seveda ne pomeni, da izpusti kakršnekoli dejavnosti, ki bi jih v skladu z zakonom morala izvajati. To pomeni, da lahko SV pripravi dokument, ki bo predpisoval, da za potrebe SV določen proces poteka drugače. Ravno na osnovi tega člena je nastal drugi člen v istem zakonu, in sicer 52., ki pravi tako: »Za vožnjo vojaških vozil, ki po konstrukciji in namenu lahko prevažajo tovor, osebe ali oborožitev in se uporabljajo za opravljanje nalog Slovenske vojske (bojna in nebojna vozila za posebne namene), ne veljajo določbe tega zakona o številu oseb, ki se smejo prevažati v vojaških vozilih ali na njih, in kategoriji vozniškega dovoljenja, če se v vozilu ali na njem poleg voznika vozi več kot osem oseb ali če je vlečnemu vozilu pripeto priklopno vozilo.« (prav tam, 52. člen). Člen se uporablja za vožnjo vozil SKOV Svarun

8x8, kateri ima 13 sedežev, voznik le-tega pa ga lahko vozi z vozniškim dovoljenjem »C« kategorije, čeprav po Zvoz tako vozilo lahko vozimo le z »D« kategorijo. To se je zgodilo zato, ker bi po veljavni zakonodaji voznik bojnega vozila SKOV Svarun 8x8 moral imeti izpit za avtobus, kar pa bi bilo nepotrebno. Če smo zakon nesporno upognili za eno stvar, ga seveda lahko tudi za ostale, ki zadevajo posebne pogoje vožnje vojaških vozil. Poleg tega bo v nadaljevanju pisanja prikazano tudi to, da si SV postavlja svoje omejitve, ki pa niso prav nikjer zahtevane.

Upogibanje zakona (bolj izkoriščanje danih možnosti) v smislu odprave civilnih pravil za izvajanje določenih postopkov pri procesu usposabljanja voznikov. Pri vseh usposabljanjih za VED ali pridobitev potrdil v SV mora pripadnik – kandidat za pridobitev potrdila, kot pogoj za pristop k temu usposabljanju, že imeti opravljeno vozniško dovoljenje kategorije, v kateri opravlja določeno usposabljanje. To dobesedno pomeni, da če se bomo priključili usposabljanju za VED A12010 – voznik, moramo imeti kot pogoj za pristop opravljeno vozniško dovoljenje »C« kategorije. Anomalija, ki je na podlagi programov usposabljanj nastala je ta, da mora kljub temu pri vožnji po cestah (takšnih ali drugačnih), poleg nas sedeti učitelj vožnje, ki poseduje dovoljenje za učitelja vožnje po splošnih predpisih. Mi kot tečajnik že imamo vozniško dovoljenje, pa mora učitelj vožnje kljub temu sedeti poleg nas, čeprav smo izpit določene kategorije že naredili. Ko pridemo na terenski poligon, kjer se bomo preizkušali v terenski vožnji, oziroma se na tem področju usposabljali, potem obvezno poleg nas mora sedeti inštruktor, učitelj terenske vožnje ali kakorkoli se že imenuje, saj je v programih za vsa usposabljanja za pridobitve bodisi VED-ov, bodisi potrdil eden izmed predmetov, ki se poučuje, tudi vožnja vozil. Kot že napisano, za vožnjo po cestah smo z dokazovanjem voznškega dovoljenja ustrezne kategorije sposobni dokazovati našo usposobljenost za to. Zakaj torej mora ob nas sedeti učitelj vožnje po splošnih predpisih? Odgovor je : preprosto zato, ker je SV sama sebe omejila z vpisom točno tega pogoja v programe za pridobitev VED ali potrdil. Nobena državna ustanova, predpis, zakon ali kakršenkoli akt tega ne predpisuje. Usposabljanje voznikov pa v času pisanja te naloge ravno zaradi tega uradno stoji.

Še ena omejitev je gotovo ta iz področja vodenja evidenc, opisana v točki 4.2.1 te naloge, ki v grobem pravi, da morajo evidence voditi za to usposobljeni in pooblašeni pripadniki. Po drugi strani moramo vsi pripadniki v SV, ki imamo dostop do tajnih podatkov, letno opravljati usposabljanja iz dela s tajnimi podatki. Vsako civilno društvo mora po

zakonodaji voditi evidence članov. Ta situacija je sicer rešljiva veliko lažje kot gornja, opisana pa prav tako v točki 4.2.1 te naloge.

4.1.2 Ustreznost nazivov in pojmov

Ker se že v Direktivi pojavljajo dvomljivi nazivi, ki so denimo enaki za učitelja vožnje, ki ima pridobljeno civilno dovoljenje za učitelja vožnje po splošnih predpisih, kakor jih imajo tudi učitelji vožnje v civilnih avtošolah ter za učitelja vožnje, ki naj po direktivi ne bi imel tega dovoljenja in je pač predviden za drugačna delovna mesta z drugačnimi kompetencami, je potrebno točno razmejiti področja dela za vsak posamezni položaj, kakor tudi spremeniti določene nazive, da se ne bi podvajali. Vsako delovno mesto v procesu usposabljanja voznikov mora torej imeti svoj strokovni naziv. Ni važno ali ti nazivi sovpadajo z nazivi iz ostalih zakonov in aktov, čeprav je tako seveda lažje in predvsem bolj pregledno, važno je le, da so definirani in njihove razlage zbrane v enem dokumentu, ki se tiče usposabljanja voznikov. V tej nalogi novih predlogov o tem vprašanju ne bomo dajali.

4.2 PRIMER USPOSABLJANJA VOZNIKOV ZA OKO KFOR:

Za ponazoritev pritiskov na določene vrste usposabljanj bomo prikazali približna števila potrebnih usposabljanj za napotitev pripadnikov SV na operacijo KFOR. Zaradi nezadostnih pravic in samo za potrebe diplomskega dela si bomo formacijo za slovenski del kontingenta SVNKON KFOR izmislili.

Na OKO KFOR je predvidenih 200 pripadnikov, od tega jih 30 dela po raznih mednarodnih dolžnostih, v poveljstvih in podobnih enotah, ali pa so poveljujoči kader kontingenta. 30 pripadnikov naj tvori podporni/logistični vod. 100 pripadnikov je v sestavi bojne enote, ki bo opravljala dela izven vojašnice / baze v KFOR. 40 pripadnikov je v enotah za povezavo in nadzor (LMT). Glede na formacijo in delovna mesta na OKO, ki imajo pod zahtevami za posamezno dolžnost tudi veljavno potrdilo o usposobljenosti za vožnjo določenih vojaških vozil v lasti SV, bomo dobili število pripadnikov, ki bodo na usposabljanjih za pridobitev ali osvežitev potrdila o usposobljenosti za vožnjo določenih

vozil sodelovali dvakrat letno (kontingent se namreč menja dvakrat na leto). Številke v tabeli so, kot že povedano, izmišljene.

Tabela 1: Načrt potrebnih usposabljanj za eno rotacijo OKO KFOR

	Mercedes CDI	Mercedes Atego	Iveco Eurocargo ML140	Iveco Eurocargo 100E	TAM 150	MAN	LKOV Valuk 6x6
Poveljstvo kontingenta	10						
Logistična enota	15	4	8	4	4	4	
Bojna enota	10						24
Skupine za povezavo in nadzor	25						
SKUPAJ	60	4	8	4	4	4	24

Vir: lasten

Iz tabele je razvidno, da so največje potrebe usposabljanj za pridobitev potrdil za vožnjo določenih vozil za zahteve rotacije kontingenta KFOR na vozilih Mercedes CDI kar 55% vseh usposabljanj, kar se je dejansko pokazalo tudi v praksi. Iz prikazanega razberemo, da je za 200 napotenih pripadnikov potrebno izpeljati 108 usposabljanj. V realnosti sicer nekaj pripadnikov potrdila o usposobljenosti že ima, vendar ta številka iz kontingenta v kontingent niha. Druge operacije zahtevajo druga znanja oziroma imajo druga vozila, zato se od OKO do OKO sistem razlikuje.

Za trenutek se bomo zadržali na usposabljanjih za Mercedes CDI, saj so potrebe tu največje, vsaj kar se tiče OKO. Torej to je prav gotovo ozko grlo usposabljanj, saj v zelo kratkem času potrebujemo veliko število potrdil. Program usposabljanja smo že spoznali in je dvodnevni, to sicer ni problem, je pa količina precejšnja. Če upoštevamo, da je z enim učiteljem vožnje in enim vozilom v eni uri le eden pripadnik, to pomeni, da v enem dnevu

lahko en učitelj vožnje usposobi enega pripadnika. Štirje učitelji bi torej za usposobitev 60 pripadnikov potrebovali 15 delovnih dni ali 3 tedne. Glede na to, da v času priprav na odhod na OKO ti pripadniki opravljajo še ostale priprave, nekaj izmed teh je skupinskih, ki jih morajo pač opravljati skupaj z drugimi, je tako usposabljanje precejšnja ovira. V nadaljevanju naloge bo predlagan sistem usposabljanja za take in podobne primere.

4.3 ENOTA ZA USPOSABLJANJE VOZNIKOV

Dobra organizacija usposabljanja pomeni dosežen cilj. Za uspešen nadzor nad usposabljanjem potrebujemo učinkovito organizirano enoto - ne nujno s tem imenom, pa vendar s tem namenom - ki bo sposobna izvajati vse elemente od načrtovanja in izvajanja usposabljanj, do vodenja po zakonih predpisanih evidenc in izdaje potrdil. Poleg tega mora biti logistično dobro podprta s strani neke logistične enote. Predvsem podprta z dobrim voznim parkom. Da bi bila v enoti za usposabljanje voznikov vsa vozila, za vožnjo katerih izvajajo usposabljanja uporabljena samo za ta namen, je nesmotrno. Zato je zaradi organiziranosti logističnih enot bolje, da imajo ta vozila v lasti prav te, ki so sposobne same zagotoviti ustrezno vzdrževanje teh vozil in imajo konec koncev na razpolago tudi dovolj ustreznega in izurjenega kadra za izvajanje raznih servisnih dejavnosti.

V tej točki bomo predstavili organizacijo enote, ki bi se ukvarjala z usposabljanjem voznikov, podali predlog lokacije in ga podkrepili z dejstvi.

4.3.1 Osebj

Tako enoto je potrebno v vsakem primeru formirati. Enota v podobni obliki je že bila, in sicer v vojašnici Slovenska Bistrica. Formalno sta to bili dve enoti in sicer Učna skupina promet ter Avtošola SV, ki pa sta bili lokacijsko v istem hodniku stavbe. Enota, potrebna danes, v malenkost spremenjeni obliki, se mora formirati čim prej.

V tej nalogi bo predstavljen model enote za usposabljanje voznikov, imenovana je lahko tudi Šola za voznike. Primarne naloge te enote bodo:

- Celovito načrtovanje usposabljanja voznikov v SV,
- izdelava ali priprava dokumentov usposabljanja,

- izvajanje vedovnih usposabljanj za VED A12010,
- izvajanje vseh vrst usposabljanj za pridobitev potrdil.

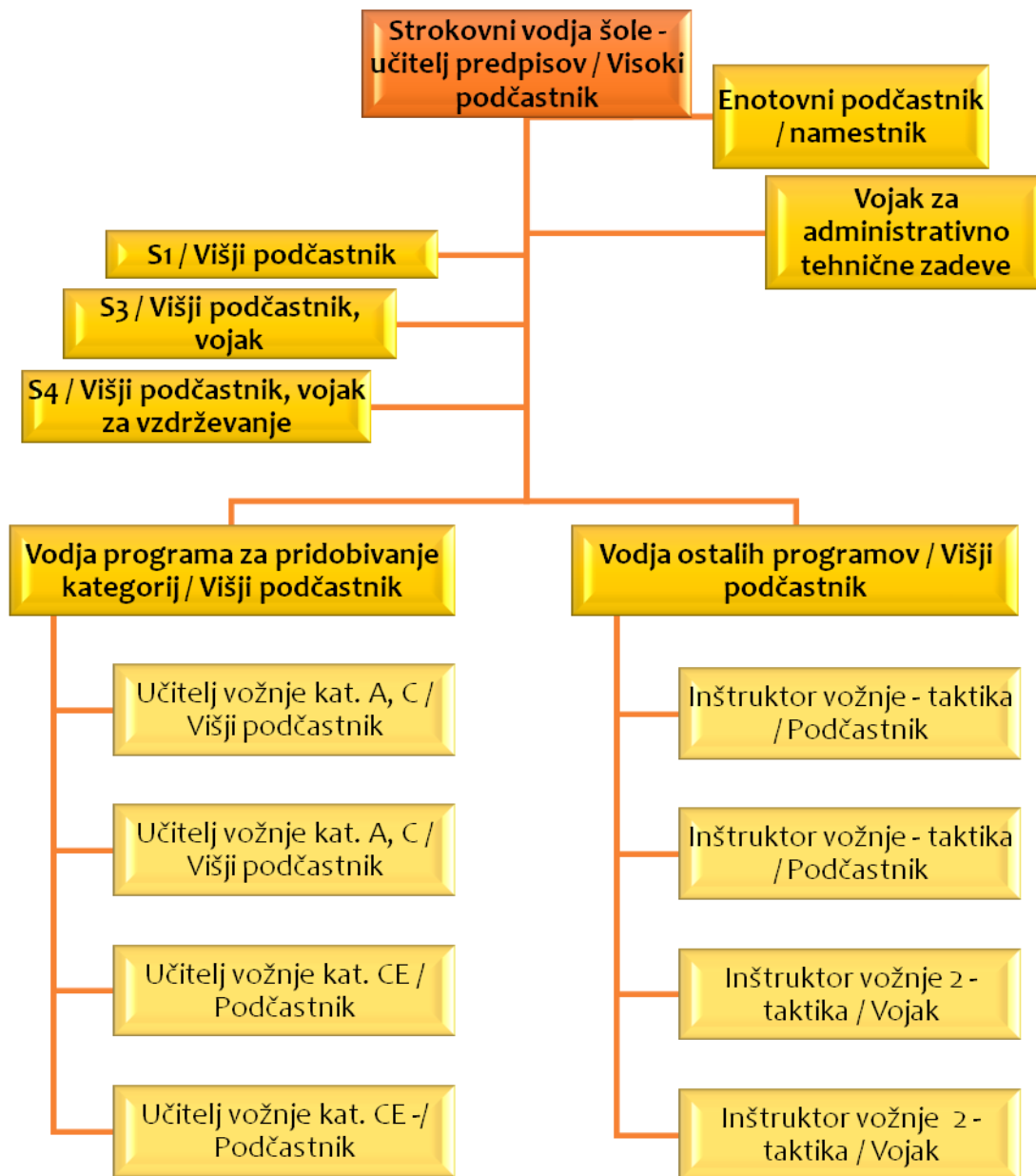
Velikost enote bo 18 pripadnikov. Enota bi organizacijsko lahko bila v sestavi Centra vojaških šol (CVŠ), če bi se pač imenovala šola, ali pa logistične enote nivoja bataljona (primer sedanji 670. Poveljniško logistični bataljon, ki pa se bo v roku pred majem 2013 transformiral v nekaj drugega). Kot je razvidno iz organigrama enote Šole vožnje, je le-ta v celoti na podčastniški zasnovi.

Strokovni vodja šole vožnje je po 29. členu ZVoz obvezen element vsake šole vožnje. Za tak položaj se zahteva visokošolska strokovna izobrazba prve stopnje in je sorazmerna z zahtevano izobrazbo v SV za položaj visoki podčastnik. Po istem zakonu se tudi za učitelja predpisov zahteva enaka izobrazba. Smotno je torej istega človeka izobraževati za učitelja predpisov in strokovnega vodjo šole vožnje. Poleg tega bo strokovni vodja šole vožnje zadolžen tudi za podpisovanje potrdil, ki jih bodo pripadniki na usposabljanju pridobili. Pristojnost za verifikacijo potrdil bo morala biti opredeljena v novem Navodilu o programskem oblikovanju (ki ga je ob transformaciji SV nujno potrebno prenoviti), ki opredeljuje pristojnosti in dokumente na področju izdelave, verifikacije, razvoja, oblike in izdaje ter pristojnosti programov izobraževanja in usposabljanja v SV. Če bi se v povezavi s tem pojavil problem, ker je strokovni vodja šole vožnje podčastnik in po kateremkoli aktu nima takih pristojnosti, potem gremo v drugo opcijo, kjer bi to delovno mesto prevzel častnik s činom major ali podpolkovnik.

Namestnik vodje je enotovni podčastnik, ki opravlja normalna dela in ima naloge kot vsak enotovni podčastnik v SV. Ker je le-ta istočasno tudi namestnik, bi to delovno mesto s časom (ko izpolni ustrezne pogoje – se dousposobi) ravno tako zasedal visoki podčastnik, ki bi prav tako moral biti učitelj predpisov. To je nujno zaradi zamenljivosti in nadomeščanj. V poveljstvu šole je še vojak za administrativno tehnične zadeve, ki vsem pripadnikom šole ureja administrativne zadeve. Taisti vojak je v primeru potrebe pridodan S1, ki je opisan spodaj in je za te potrebe tudi ustrezno usposobljen.

Štab šole vsebuje element kadrovske, operativne in logistične podpore. Področja vodijo višji podčastniki. ZVoz (2010, 28. člen) navaja, da je v vsaki šoli vožnje potrebno voditi ažurne evidence oziroma register vseh kandidatov. Navodilo o vsebini in ravnanju s personalnimi dosjeji zaposlenih na ministrstvu za obrambo (2009, 3) pa pravi, da vodja kadrovske službe SV (to je Združeni sektor za kadre) in načelnik Generalštaba določita

odgovorne osebe, ki bodo zadolžene za legitimno vodenje osebnih map ali drugače povedano, bodo imele nalogo in dolžnost predvsem pa dovoljenje za upravljanje z

Slika 10: Predlagan organigram Šole za voznike SV

Vir: Lasten

evidencami, saj je bilo leta 2012 s strani pristojnih služb SV opozorjeno, da se evidence v posameznih enotah vodijo nepooblaščno. S takim človekom v oddelku S1 (kadrovski oddelek), se torej izognemo nepravilnostim na področju vodenja evidenc.

S3 ali operativa je področje, ki ureja načrtovanje usposabljanja in pa tudi skrbi za načrtovanje usposabljanja pripadnikov enote, torej šole vožnje. Načrtovanje usposabljanja v sami šoli mora biti zajeto celovito in strokovno ter zelo podrobno. Sistem načrtovanja mora delovati po ustaljenem sistemu. Določiti je potrebno roke za zbiranje potreb po usposabljanju za prihodnje leto glede na naloge posameznih enot. Vse enote SV, ki bodo potrebovale, če tako rečemo, usluge šole vožnje, se morajo zavedati, da v primeru nepravilnega načrtovanja, kar je sicer pereč problem naše organizacije, ne bodo mogle pravočasno in v zadostnih količinah pridobiti zahtevanega kadra. Poleg tega je potrebno izvajati tudi druge oblike usposabljanj, kot recimo osvežitvena usposabljanja inštruktorjev prostovoljne rezerve, ki bodo opisana v nadaljevanju.

Logistična podpora ali oddelek S4 ima ustaljene naloge s področja oskrbe, vzdrževanja, skrbi za finance, infrastrukture in prometa, torej v našem primeru sodelovanja z avto parkom vojašnice, kjer bo šola nastanjena. V tem oddelku se v primeru neracionalnosti delovnega mesta po potrebi odvzame vojak in se ga prerazporedi v S1.

V nadaljevanju sta pred nami dve sorodni veji samega usposabljanja voznikov, ki pa se razlikujeta predvsem po strokovnosti kadra. V oddelku za pridobivanje kategorij imamo štiri učitelje vožnje z dovoljenjem za učitelja vožnje po splošnih predpisih. Dva izmed njih učita kategoriji A in C, druga dva C in CE. Oddelek za ostale programe se bo ukvarjal z usposabljanji za VED A12010 in usposabljanji za pridobitev potrdil za nebojna vozila. V primeru neenakomernih zahtev glede ene ali druge vrste usposabljanj se znotraj enote pripadnike seveda prerazporedi. Vodja enega in drugega programa sta zadolžena za izvajanje teoretičnih vsebin iz področij motoroznanstva, taktike, vzdrževanja in ostalih, po programih, za katere niso zahtevani posebni kriteriji za predavatelje. Inštruktorji vožnje iz oddelka za ostale programe nimajo dovoljenj za učitelja vožnje po splošnih predpisih in pri praktičnem usposabljanju sodelujejo v tistih programih, kjer se ne pridobiva nova kategorija v vozniškem dovoljenju.

4.3.2 Lokacija

Bistveno je, da se šola vožnje nahaja tam, kjer bo fizično bliže nekemu poligonu za terensko vožnjo ali pa vadišču. Kljub temu mora imeti popolno logistično podporo logistične enote SV, ki naj bi bila v obliki Polka. Vozila, ki se uporabljajo za usposabljanje, so v času, ko ne poteka nobeno usposabljanje, stoodstotno na razpolago logistični enoti, s tem da so, ko usposabljanje poteka, stoodstotno na razpolago šoli vožnje. Poleg tega mora biti lokacijsko poleg tudi velik avto park. V tej enoti morajo biti na razpolago vse vrste vozil (vsaj po en kos), za katere je potrebno izvajati usposabljanje. Predlog vojašnice, ki vse te zahteve izpolnjuje, je seveda Slovenska Bistrica. Nekaj let nazaj se je ravno na poligonu Črešnjevce, ki je od vojašnice oddaljen 6 kilometrov, izvedlo kar nekaj tako imenovanih nadgradenj. Urejena je bila terenska steza s tremi klanci za premagovanje različnih naklonov, in sicer 20, 40 in 80% klanec. Poleg tega je narejen predel za preizkušanje bočnega nagiba 20%, klanec samoizvleke in sidrišč, imitacija preprostega mosta, steza z vodnimi ovirami, pa tudi velika tlakovana ploščad za osnovno čiščenje vozil po končanem usposabljanju na poligonu, pred odhodom na cesto in nazaj v vojašnico. Poligon je več kot primeren in trenutno že rahlo zapuščen, saj se usposabljanje za voznike, kot že rečeno, v tej enoti ne izvaja več že skoraj eno leto in pol (jesen 2011).

Slika 11: Poligon Črešnjevce, trojni 20, 40 in 80% klanec

Vir: Lasten

Slika 12: Poligon Črešnjevce, priročni most

Vir: Lasten

Po besedah kompetentnih oseb za poligon bi se le-ta za ponovno polno zmožnost, s pomočjo inženirske enote SV, za uporabo lahko uredil v roku slabega tedna z minimalnimi stroški. Prepričani smo, da ob takem vložku v obnovo oziroma nadgradnjo poligona, le-ta mora obstati v sistemu usposabljanja. Nudi vse elemente terenske vožnje oziroma simulacije raznih objektov, ki se nahajajo v naravi. Voznik, ki bo doobra obvladoval teren poligona, bo tudi v realni situaciji znal izkoristiti vse zmožnost vozil in pomagal, ki jih sodobna vojaška vozila nudijo. In prav za to pri usposabljanju gre; iz sposobnosti vozila in voznika potegniti vse, kar ta nudi. Vse prevečkrat smo že bili priča vlaganju sredstev v projekte, ki so kasneje zamrli.

4.3.3 Organizacija usposabljanj in predlog spremembe programskih usmeritev

Načeloma so programi izvrstni, pisali so jih strokovnjaki iz svojih področij, tako teoretičnih kot tudi praktičnih vsebin. Vsa področja so pokrita, potrebno pa bi bilo razmisliti o izključitvi določenih nepotrebnih zavor, ki se kasneje pojavijo pri usposabljanjih. Omenili smo že pogojevanje programov učiteljev vožnje po splošnih

predpisih. V vsakem programu je eden od zahtevanih pogojev za pristop k usposabljanju določenega pripadnika opravljen vozniški izpit enake kategorije kot je vozilo. Prav tako pa je v sklopu učnega načrta pri predmetu vožnja vozil opredeljeno, da mora poleg nas na praktičnem delu usposabljanja sedeti učitelj vožnje po splošnih predpisih za to isto kategorijo. Takšna rešitev ni potrebna in prinaša nepotrebno podvajanje. Utemeljenost naše trditve je v tem, da v vozilu na usposabljanjih ni potrebno imeti učitelja vožnje po splošnih predpisih, saj pripadnik, ki je na usposabljanju, lahko vozi vozilo, če v vozniskem dovoljenju že ima opravljeno predpisano kategorijo. Na osnovi tega lahko brez težav pripelje do poligona, kjer se bo pod nadzorom inštruktorja predmeta vožnje vozil usposabljal in bo tudi preverjan (odvisno od učne ure). Pripadnik naj bi z do usposabljanjem za določeno vrsto vozila pridobil znanja, ki mu jih civilni tečajji ne nudijo, in sicer poznavanje določenega vozila, poznavanje notranjosti vozila in stikal, ročic in vseh drugih elementov, specifičnih za to vozilo. Uporaba vseh pomagal v situacijah, ki to zahtevajo. Primeri teh situacij so slabe vremenske razmere oziroma slabe podlage, kot so denimo zasnežena cesta, blatna in neutrnjena podlaga, klanci različnih nagibov, vzdolžnih in prečnih, vožnje čez globoke luže ipd. Tudi v primerih obstanka vozila na neki poti mora pripadnik znati svoje vozilo izvleči ven s pomočjo vitlov ali podobnih pomagal. Še veliko je teh stvari in potrebnih znanj, ki pa se vsa izvajajo v sklopu usposabljanj bodisi za pridobitev potrdil ali pa VED-ov. Predlog, katera izmed usposabljanj naj bi se izvajala v enoti za usposabljanje voznikov, je sledeči. Poleg usposabljanja, kjer se pridobiva kategorija vozniskih dovoljenj A – motorno kolo za vojaško policijo, C – tovornjak in CE – tovornjak s prikolico ali vlačilec, ter VED A12010, se v tej enoti izvajajo tudi usposabljanja za pridobitev sledečih potrdil:

- Za vožnjo vozil kategorije B, za katera se zahteva potrdilo oziroma dodatno usposabljanje, kot so terenska vozila s pogonom na vsa štiri kolesa, in sicer Steyr-Puch G230 ter Mercedes G270 CDI,
- tovorna vozila Mercedes, Iveco in TAM ter
- za uporabo določenih nadgradenj na tovornih vozilih, ki jih ima SV, imenovanih tudi platforme.

Usposabljanje za specifična bojna vozila je torej potrebno izvajati v enotah, kjer so se izvajala že do sedaj. Usposabljanja za voznika bojnega vozila pehote SKOV Svarun 8x8 se izvajajo v 74. MOTB (motorizirani bataljon). Usposabljanja za voznika LKOV Valuk 6x6 se izvajajo v 10. MOTB in 20. MOTB. Prav tako usposabljanje za LKOV HMMWV 4x4

(Hummer). Nosilna enota se seveda ob mogoči premestitvi, preimenovanju ali reorganizaciji lahko spremeni. Brez večjih pogojev. Lahko se spremeni tudi na podlagi dopisa poveljnika enega bataljona drugemu, in sicer za potrebe večjega števila usposabljanj ali usposabljanecv določene enote. Za tak primer je seveda potrebno zagotoviti zadostno število premestljivih vozil in inštruktorjev.

Slika 13: SKOV Svarun 8x8 med usposabljanjem na Počku

Vir: Slovenska vojska [online]. Bojna vozila - Kolesniki (Citirano 31. 1. 2013). Dosegljivo na naslovu: <http://www.slovenskavojska.si/oborozitev-in-oprema/bojna-vozila/oklepni-transporter-xc-400-8x8/>

Osnovni VED za voznike LKOV Valuk 6x6 in LKOV HMMWV 4x4 v bojnih enotah SV je sedaj A12010, torej voznik. Na podlagi tega VED pripadniki na dolžnostih voznikov bojnih vozil kasneje izvajajo bodisi DFVSU za vozila Valuk v trajanju 96 ur, bodisi DVSU za vozila HMMWV, ki je prirejen iz ameriškega in traja en teden. S strani pooblaščenih organov MORS je bilo ugotovljeno, da ta VED ni pravi za vožnjo oklepnih bojnih vozil, saj je to logistični VED (uporabljan v logističnih enotah). SV sicer ima VED A11401 – voznik bojnega vozila pehote, ki pa je v celoti prirejen za vozila SKOV Svarun 8x8 in je

kot tak neustrezen za voznike ostalih bojnih vozil SV. Iz tega razloga mora SV Program DFVSU vojakinj in vojakov za voznike LKOV Valuk čimprej preimenovati, predelati na Program OVSU za VED A11402 (številka je predlog). Prav tako je seveda potrebno ta novi VED umestiti v vedovnik. Vozniki vozil LKOV HMMWV 4x4 se na osnovi novonastalega VED A11402 po programu DVSU ali DVSU-D, ki ga je tudi potrebno izdelati, in sicer na osnovi že narejenega in do sedaj redno usposabljanega, prevzetega s strani ameriške vojske, vključijo v usposabljanje za voznike teh vozil, ki pa je lahko veliko krajše, denimo 1 teden ali nekje 30 ur.

Nadalje podajamo predlog za začetek izvajanja zelo kratkih, seznanitvenih usposabljanj, ali kot v SV radi rečemo, tečajev, ki bi vsem članom posadke določene vrste vozil podali osnovna znanja motoroznanstva, vzdrževanja in predvsem vožnje vozil, tudi če so le-ta druge, višje kategorije. Predlog utemeljujemo s tem, da je denimo v primeru SKOV Svarun 8x8 s posadko 13 ljudi ena kompetentna oseba za vožnjo premalo. V boju ali kaki drugi neugodni situaciji je lahko voznik usodno poškodovan, v najslabšem primeru mrtev. Za uspešno upravljanje z vozilom je dovolj pripadnik z recimo 20 urnim tečajem, medtem ko lahko nepoznavalec sicer odlično in moderno tehniko, ki jo imamo, obrne nasprotniku v

Tabela 2: Prikaz potrebnih usposabljanj voznikov in članov posadke bojnih vozil SV

vozilo	kdo/pripadnik	potrebna usposabljanja
SKOV Svarun 8x8	voznik	opravljen VED A11401
	član posadke	opravljeno do 30 urno usposabljanje za SKOV Svarun 8x8
LKOV Valuk 6x6	voznik	opravljen VED A11402
	član posadke	opravljeno do 30 urno usposabljanje za LKOV Valuk 6x6
LKOV HMMWV 4x4	voznik	opravljen VED A11402, plus DVSU za LKOV HMMWV 4x4
	član posadke	DVSU za LKOV HMMWV 4x4

Vir: Lasten

prid. Kot omenjeno, bi se tak tečaj izvajal v zelo skrajšani obliki VED-ovnega usposabljanja za določeno vozilo, skrajšan na 3 – 5 dni (20 – 30 ur), kot DVSU. S tem hočemo doseči popolno zamenljivost voznika z vsemi člani posadke v vozilu.

Zadnji predlog je usposabljanje inštruktorjev, ki bi se v enoti za usposabljanje voznikov usposobili za uspešno prenašanje znanj naprej, v svoje enote. S tem bi hitro razpredli mrežo strokovnih oseb, kompetentnih za usposabljanje pripadnikov. Gre za usposabljanja voznikov za pridobitev potrdil dvodnevni usposabljanj po Programu DVSU-D za vožnjo določenih tipov nebojnih vojaških vozil. Predlog usposabljanja inštruktorjev nam je poznan že iz Direktive, ki je za ta namen podala usmeritev usposabljanja z dvojnimi številom ur, potrebnih za vse ostale pripadnike, ki pridobivajo potrdilo. Pripadniki z opravljenim usposabljanjem za inštruktorje lahko kasneje v svoji enoti usposabljujejo pripadnike z vozili, kakršne v enoti imajo.

Najpomembnejše in največji razlog za te vrste usposabljanj pa je, da se PPRS v enotah, kjer ga imajo, lahko usposablja neposredno, brez nalaganja dodatnega bremena enoti za usposabljanje voznikov, kot je bila praksa v preteklosti. Drugi razlog je usposabljanje pripadnikov, predvidenih za OKO, za katere je povečan obseg usposabljanj skoncentriran pred napotitvijo na samo operacijo. Proces usposabljanja voznikov terenskih vozil Mercedes in Puch bi se tako porazdelil na matične enote, od kjer prihajajo kandidati za napotitev na OKO in enote bi s tem tudi prevzele odgovornost za usposobljenost svojih pripadnikov. Naj tukaj dodamo še, da smo zagovorniki tega, da bi vsak pripadnik SV moral opraviti določen nabor osnovnih usposabljanj za voznike določenih tipov nebojnih vozil, kamor bi spadali tudi terenski vozili Steyr - Puch G230 in Mercedes Benz G270 CDI. Če že ne vsak pripadnik, pa vsaj vsak podčastnik in častnik, ki bi se s tega področja lahko usposabljal v sklopu šolanja na bodisi podčastniški bodisi častniški šoli.

Število usposobljenih inštruktorjev za vožnjo naj bi bilo do dva na en vod v bojnih enotah in enotah, kjer imajo PPRS, zaradi popolne zamenljivosti in možnosti nadomeščanj. V enotah specifičnih rodovskih znanj bi bila dovolj dva inštruktorja na enoto nivoja čete (okrog 100 ljudi). Ti inštruktorji bi enkrat letno obnavljali svoje znanje z obnovitvenim usposabljanjem v enoti za usposabljanje voznikov – šoli za voznike.

Spremembe na področju organizacije usposabljanj in programskih usmeritev so torej potrebne in nujne. Predlogi, podani v nalogi, so vredni premisleka, so tudi uresničljivi, prepričani pa smo, da so konstruktivni.

4.4 PREDLOG REŠITVE STANJA - PRILAGAJANJE VELJAVNIM AKTOM

V tej inačici se posvetimo izpeljavi usposabljanj z nespreminjanjem aktivnih aktov. To pomeni, da moramo za vsako vrsto usposabljanj voznikov nuditi dovolj učiteljev vožnje po splošnih predpisih. Le-te moramo najprej združiti v enoto, opisano v točki 4.2.1. SV ima kar nekaj kompetentnih ljudi s področja usposabljanja voznikov, ki so v preteklosti to delo že opravljali in imajo veliko izkušenj, nimajo pa zadovoljivih kvalifikacij v smislu zadostitvi zakona. Te ljudi je potrebno čim prej dousposobiti po trenutno predpisanih standardih in jim zagotoviti premestitev v enoto, ki bo usposabljala voznike. Večina njih, prav gotovo pa vsi iz bivše učne skupine promet, so trenutno na popolnoma drugih dolžnostih. Kar se tiče enote, vse predstavljeno v točki 4.2.1 drži, zato se v potankosti s tega področja v tej podtočki ne bomo več spuščali. Za zadostitev aktom, ki so trenutno v uporabi, je potrebno legalizirati učitelje vožnje v smislu obnoviti njihova v preteklosti že osvojena dovoljenja, ki jih po predpisih morajo imeti. Poleg tega bi bilo potrebno vse evidence voditi v združenem sektorju za kadre v GŠSV, v nekem elektronskem zbiru, kot je že predlagano. Dostop do podatkov je na ta način otežen in potrebno je kar nekaj birokracije, da recimo poveljnik voda pripadnika, ki je sodeloval na določenem usposabljanju za voznike, pride do potrebnih in ustreznih podatkov. Potrdila o usposobljenosti lahko izdaja samo enota PDRIU. Do konca preoblikovanja SV maja 2013 pa ne bo povsem jasno, kdo bo do takrat odgovoren za to.

Vsekakor ta rešitev zahteva kar nekaj časovnega vložka, saj je potrebno določene procese vzpostaviti. Kljub temu bi se stanje z izpeljavo te različice lahko kmalu postavilo na pravi tir. Časovno gledano je ta rešitev prva, ki se dejansko lahko zgodi.

4.5 PREDLOG REŠITVE STANJA - IZDELAVA DODATNEGA AKTA

Različica, katere elementi so delno predstavljeni že v nekaterih podtočkah 4. točke, je produkt pravilnosti usposabljanj, poenostavitve in racionalizacije procesov ter zdravega razuma. Izdelava akta, ki bi bil nov pravilnik in bi se lahko imenoval Pravilnik za usposabljanje voznikov vojaških vozil v Slovenski vojski, bi združil vse elemente usposabljanja voznikov vojaških vozil v SV. Pravilnik bi vseboval točno opredeljen sistem usposabljanja. Združeval bi vse programe (kot priloge) in pa predpisan kompletan sistem od načrtovanja do izvedbe usposabljanj.

Opredeleval bi enoto za usposabljanje voznikov, njeno sestavo, naloge in dolžnosti. Kot smo že poudarili, je enota zasnovana na podčastniškemu kadru, sicer po zgledu nekaterih tujih vojska. Delno je to zato, ker se celotni sistem usposabljanja v SV po transformaciji nekako naslanja na podčastniški kader. Drugi razlog je tudi ta, da je večina delovnih mest v enoti prirejenih za višje podčastnike, kar pa pomeni izurjenost in izkušnje teh pripadnikov.

Pravilnik bi uredil ali pa pokazal smer k ureditvi postopkov vodenja evidenc. Tako bi točno opredeljeval postopek pridobitve pooblastil za vodenje in nadzor nad evidencami, določal osebe, ki bi bile odgovorne za to (seveda ne poimensko). Prav tako bi opisoval način posredovanja informacij o evidencah na kadrovske enote GŠSV. Kot omenjeno, bi se sistem vodenja evidenc verjetno prenesel na elektronski način poslovanja, kjer bi dejansko iz kateregakoli fizičnega mesta v Sloveniji oziroma komunikacijske infrastrukture SV vsakdo, ki ima dostop do teh podatkov, lahko tudi dostopal na podlagi uporabniškega imena in gesla. Pravice bi se seveda dodeljevale preko sistemskih administratorjev na podlagi pisnih dovoljenj odgovornih oseb, podobno, kot je sedaj urejen elektronski poštni sporočilni sistem SV (outlook). Tako bi v bazi podatkov vedno imeli najbolj ažurne podatke o izvedenih, opravljenih ali neopravljenih usposabljanjih tudi iz tega področja. Če bi bil ta sistem vključen v kak obširnejši, ki že obstaja, tudi prav, saj s tem dobimo na kompaktnosti in centralizaciji podatkov, ki so v vojski potrebne, če ne tudi nujne, da se procesi ne podvajajo.

Pravilnik bi uredil postopke oziroma način izdajanja potrdil o usposobljenosti, ki jih je potrebno izdati po koncu vsakega usposabljanja, pa naj bo to vedovno ali usposabljanje za pridobitev potrdil za vožnjo vojaških vozil. Pristojnosti za izdajo potrdil je potrebno dati nekomu neposredno v enoti, ki bo v prihodnosti usposabljala voznike. Vsi pripadniki, ki so opravili usposabljanje, si lahko na ta način pridobijo potrdilo takoj po usposabljanju, brez odvečnih zamud, ki ponavadi spremljajo preveliko birokratsko razpredenost. Potrebnost razprševanja nalog in posledično tudi odgovornosti na posamezne enote, ki pri svojem delu potrebujejo te pristojnosti, je dandanes nujnost.

Pravilnik bi predpisoval, kateri pripadniki morajo opraviti katera usposabljanja. Kot že prikazano v tej nalogi, je potrebno izdelati neke vrste razpredelnico, ki bo predpisovala vrstni red usposabljanj za določena delovna mesta ter tudi obvezna usposabljanja za zasedanje določenih delovnih mest. Ta neke vrste postopkovnik, bi nudil ogromno pomoč pri usposabljanju, saj bi lahko na osnovi le-tega točno in vedno vedeli, katera usposabljanja

komu pritičejo in katera ne. Poleg tega bi zaradi dodatnih usposabljanj pripadnikov, ki so člani posadk, zagotovili, da se vozilo v nobenem primeru ne ustavi. V organizacijskem sistemu kot je vojska, je zamenljivost nujno potrebna in mora biti stalno zagotovljena.

Pravilnik bi torej urejal področje usposabljanja. Pri pisanju le-tega je potrebno skupaj zbrati strokovno osebje s področja usposabljanja, taktike, logistike, prometa in administracije, po potrebi pa še iz drugih področij. Tako sodelovanje strok je prav gotovo prepotrebno, saj lahko le dobra integriranost vseh področij v enem dokumentu botruje brezpogojno popolno izdelanemu produktu. V preteklosti je na žalost vse prevečkrat sicer zelo strokovno osebje iz enega področja ustvarjalo nek dokument, ki pa je, ko je prišel v uporabo, takoj pokazal pomanjkljivosti prav zaradi nepopolnega upoštevanja vseh ostalih faktorjev.

5 SKLEP

Obsežno področje, kot je področje usposabljanja voznikov vojaških vozil v SV, je zelo težko obvladovati, še posebej zato, ker to smer obravnava in ureja veliko zakonov in drugih aktov. V uporabi imamo še vedno akte, ki niso več ažurni, so pomanjkljivi, nekompletno urejajo področje in so zaradi novo izdanih aktov neuporabni, saj v večini primerov ne pomagajo pri postopkih usposabljanja. V pripravi je nova direktiva za usposabljanje voznikov, ki bo luč sveta verjetno ugledala med transformacijo SV ali po njej. Ker dokument še ni uraden, lahko le predpostavljamo, da bo celovito rešila področje usposabljanja voznikov v SV. Ideja o poenostavitvi procesov usposabljanja ni nova in tudi ne moja. Je pa potrebna, in to sedaj, hitro, saj procesa usposabljanja ne smemo ustaviti, pa čeprav se je prav zdaj ustavil. Pa prav gotovo ne zaradi birokracije, ki nam že tako na vseh področjih omejuje delo in zbija kvaliteto. Staro vojaško načelo KISS (keep it simple and stupid – pusti preprosto in neumno) je verjetno eno boljših rekel 20., pa tudi 21. stoletja. Komplicirano ni nujno dobro.

Čeprav je v nalogi sistem predstavljen kot mogoče zapleten, pa bi, če in ko bi začel delovati, videli, da ni tako. Prepričani smo v enostavnost rešitve problematike s tega področja, z minimalnim finančnim vložkom in malce več administrativnega dela predvsem s področja reorganizacije. Kadrovske in logistične podpore za vzpostavitev elementov, opisanih v nalogi, zagotovimo zelo hitro, cokla opisani rešitvi je verjetno birokratska.

Potrebno bo torej bolje načrtovati usposabljanje voznikov, ki so ali bodo postavljeni na določene formacije. Potrebno bo poskrbeti za učitelje vožnje in formirati enoto za usposabljanje voznikov. Znotraj Učne skupine je bilo kar nekaj strokovnjakov s tega področja, ki so si svoja znanja pridobili na najrazličnejših usposabljanjih, ki so jih za njih organizirali proizvajalci vozil, od katerih je Slovenska vojska kupila prevozna sredstva. Te pripadnike bi lahko ob mogočem nedoseganju zakonskih standardov z malo vložka dvignili na raven, ki bi zadovoljevala predpisom oziroma zakonom. Poslali bi jih torej na usposabljanje za učitelje predpisov in vožnje po splošnih predpisih. Posledično bi dobili kompetenten, visoko usposobljen kader z veliko izkušnjami.

V točki 1.2 te naloge smo si zadali cilj »opisati in razložiti nastali problem usposabljanja ter poizkusiti najti rešitev, če le-ta obstaja«. Smatramo, da je cilj naloge dosežen.

Problem SV je, kot je bilo ugotovljeno že v preteklosti, v tem, da velikokrat usposablja kader za dolžnosti in dela, ki jih pripadnik po tem usposabljanju včasih sploh ne opravlja. V tega pripadnika pa ni vložen le čas in denar, ampak tudi znanje, ki ga predavatelji vestno predajajo na usposabljanca, le-ti pa potem vsega tega na drugi dolžnosti ne rabijo.

V nalogi smo predstavili veljavno zakonodajo s področja prometa, civilne in interne vojaške akte, ki SV usmerjajo pri temi usposabljanja voznikov vojaških vozil in predstavili smo potek ter namen usposabljanja po posameznih področjih. Tako smo predstavili usposabljanje voznikov za pridobitev VED in za pridobitev potrdil o usposobljenosti za vožnjo vojaških vozil. Poleg tega smo podali predlog usposabljanja za voznike, ki bi po naši presoji deloval in bil uporaben na nivoju celotne SV.

6 VIRI, LITERATURA

- 1) Ivanuša, M. *Direktiva o usposabljanju voznic in voznikov nebojnih vozil, vsebini in obliki evidenc o usposabljanju ter izdanih potrdilih o usposobljenosti za vožnjo vojaških vozil*. Ljubljana: Generalštab Slovenske vojske, 2006.
- 2) *Navodilo o programskem oblikovanju vojaškega izobraževanja in usposabljanja v Slovenski vojski*. Ljubljana: Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije, 2010.
- 3) *Navodilo o spremembah in dopolnitvah navodila o vojaško evidenčnih dolžnostih v Slovenski vojski. Seznam vojaško evidenčnih dolžnosti v slovenski vojski – Priloga A*. Ljubljana: Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije, 2012.
- 4) *Navodilo o vsebini in ravnanju s personalnimi dosjeji zaposlenih na ministrstvu za obrambo*. Ljubljana: Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije, 2009.
- 5) *Pravilnik o udeležbi vojaških vozil v cestnem prometu. Uradni list Republike Slovenije*, št. 94/2011, str. 12301.
- 6) *Program dopolnilnega vojaško strokovnega usposabljanja – dodatno, za vožnjo določenih tipov nebojnih vojaških vozil*. Ljubljana: Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije, 2011.
- 7) *Program osnovnega vojaško strokovnega usposabljanja (OVSU) za VED A12010 voznik*. Ljubljana: Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije, 2011.
- 8) *Učni program osnovnega vojaško strokovnega usposabljanja vojakinj in vojakov rodu inženirstva za VED-e 11701 – pionir, 11704 – upravljavec delovnega stroja, 11705 – mostovik*. Ljubljana: Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije, 2009.
- 9) *Učni program osnovnega vojaško strokovnega usposabljanja vojakinj in vojakov za VED 11407 in VED 11410 na bojnem vozilu pehote*. Ljubljana: Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije, 2009.
- 10) *Učni program osnovnega vojaško strokovnega usposabljanja vojakinj in vojakov za VED 11416, VED 11418 in VED 11419*. Ljubljana: Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije, 2010.

11) *Vojaška doktrina*, Ljubljana: Ministrstvo za Obrambo Republike Slovenije, 2006.

12) Zakon o voznikih. *Uradni list Republike Slovenije*, št. 109/2010, str. 16905.

SEZNAM SLIK

SLIKA 1: POTRDILO O USPOSOBLJENOSTI ZA VOZNIKE VOJAŠKIH VOZIL (PTR A 01-2)	5
SLIKA 2: POTRDILO O USPOSOBLJENOSTI ZA UČITELJA VOŽNJE VOJAŠKIH VOZIL (PTR A 01-1)	6
SLIKA 3: VOZILO TAM 150	11
SLIKA 4: IVECO EURO CARGO	12
SLIKA 5: MERCEDES BENZ ACTROS Z NADGRADNJO ZA TRANSPORT KONTEJNERJEV	13
SLIKA 6: SKOV SVARUN 8x8	14
SLIKA 7: POTRDILO O OPRAVLJENEM VED 11401 – VOZNIK BOJNEGA VOZILA	15
SLIKA 8: TANK M-84	16
SLIKA 9: BAGER KOLESNIK NEW HOLLAND	17
SLIKA 10: PREDLAGAN ORGANIGRAM ŠOLE ZA VOZNIKE SV	28
SLIKA 11: POLIGON ČREŠNJEVEC, TROJNI 20, 40 IN 80% KLANEC	30
SLIKA 12: POLIGON ČREŠNJEVEC, PRIROČNI MOST	31
SLIKA 13: SKOV SVARUN 8x8 MED USPOSOBLJANJEM NA POČKU	33

SEZNAM PREGLEDNIC

TABELA 1: NAČRT POTREBNIH USPOSABLJANJ ZA ENO ROTACIJO OKO KFOR.....	25
TABELA 2: PRIKAZ POTREBNIH USPOSABLJANJ VOZNIKOV IN ČLANOV POSADKE BOJNIH VOZIL SV	34